

Vapaaehtoistyöstä saadun merkityksellisyden kokemus Youth Against Drugs ry:n vapaaehtoisten ja työntekijöiden mielestä

Anna Laesterä

Opinnäytetyö, AMK
Toukokuu 2023
Sosionomin tutkinto-ohjelma

jamk

Laesterä Anna

Vapaaehtoistyöstä saadun merkityksellisyyden kokemus Youth Against Drugs ry:n vapaaehtoisten ja työntekijöiden mielestä

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Toukokuu 2023, 31 sivua

Sosionomin tutkinto-ohjelma

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Suomessa voimaan astuneen hyvinvointialueuudistuksen myötä myös ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen koki muutoksen vuonna 2023. Uudistuksen myötä vastuu ehkäisevästä päihdetyöstä siirtyi kunnista suurempiin yksiköihin, eli hyvinvointialueisiin. Tämä muutos sai pohtimaan, millainen on vapaaehtoistyön rooli ehkäisevässä päihdetyössä.

Tutkimuksessa oli tavoitteena selvittää nuorten ehkäisevän päihdetyön järjestön Youth Against Drugs ry:n vapaaehtoisten ja työntekijöiden ajatuksia liittyen järjestön vapaaehtoistyöstä saatuun merkityksen kokemukseen, sekä ottaa selvää mitkä tekijät vastaajien mielestä erottavat Youth Against Drugs ry:n muista ehkäisevän päihdetyön vapaaehtoisjärjestöistä.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tapaustutkimuksena yhteistyössä Youth Against Drugs ry:n kanssa. Tutkimus koostui vapaaehtoisille ja työntekijöille lähetetystä sähköpostihaastattelusta. Kysymykset olivat muodoltaan avoimia ja vastaajille lähetettävät kysymykset riippuivat siitä, oliko kyseessä järjestön työntekijä vai vapaaehtoinen.

Tulosten perusteella vapaaehtoistyölle merkityksellisyyden kokemuksiä olivat vapaa-ajan toiminta, arjen ja osallisuuden vahvistaminen, yhteisöllisyys, päihhteettömyys ja raittiuden tukeminen sekä kuulluksi tuleminen. Tuloksista selvisi myös, että useat Youth Against Drugs ry:n muista ehkäisevän päihdetyön järjestöistä erottavat tekijät olivat samankaltaisia, kuin merkityksellisyyden kokemuksiin vaikuttavat.

Avainsanat

Vapaaehtoistyö, ehkäisevä päihdetyö, Youth Against Drugs ry, vapaaehtoistyön muodot, nuorisotyö

Laesterä Anna

The experience of meaningfulness gained from volunteering, from the perspective of the volunteers and the employees of the Youth Against Drugs association.

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, May 2023, 31

Bachelor's Degree Programme in Social Services. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

After the wellbeing service county reform that came into effect in Finland in 2023, the responsibility of preventive intoxicant work underwent a change as well. With the reform, the responsibility for preventive substance abuse work shifted from municipalities to larger units, i.e., wellbeing service counties. This change gave opportunity to ponder on what role voluntary work has in preventive intoxicant work.

The aim on the research was to investigate the thoughts of the volunteers and employees of the youth organization Youth Against Drugs regarding the experienced feel of meaning from there volunteer work, and to find the factors they considered made Youth Against Drugs stand out from other similar organizations.

This research was conducted as a qualitative case study in collaboration with Youth Against Drugs association. The research consisted of an email interview sent to the volunteers and staff who had signed up. The questions were open-ended and the questions to be sent to the respondents depended on whether they were staff or volunteers of the organization.

Based on the results, the experience of meaningfulness in volunteering activities included leisure activities, strengthening everyday life and participation, community spirit, support of sobriety and experiences of being heard. The results also showed that there are many similarities between the themes that increase meaningfulness and the themes that distinguish Youth Against Drugs association from other organizations.

Keywords/tags (subjects)

Volunteering, preventive intoxicant work, Youth Against Drugs ry, youth work, forms of volunteering

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Vapaaehtoistoiminta ilmiönä	3
3	Youth Against Drugs ehkäisevän päihdetyön toteuttajana	7
3.1	Ehkäisevän päihdetyön teoriaa	7
3.2	YAD ry:n vapaaehtoistoiminta	9
4	Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus	10
5	Opinnäytetyön toteutus	11
5.1	Tutkimusmenetelmä	11
5.2	Aineistonkeruu	11
5.3	Aineiston analyysi	12
6	Tulokset	14
6.1	Merkityksellisyyteen vaikuttavia tekijöitä	15
6.2	YAD ry:n muista järjestöistä erottavia tekijöitä	18
7	Pohdinta	19
7.1	Tutkimustulokset ja niistä saadut johtopäätökset	19
7.2	Luotettavuus ja eettisyys	21
	Lähteet	23
	Liitteet	28
	Liite 1. Aineistonkeruuseen liittyvä saatekirje ja suostumuslomake	28
	Liite 2. Haastattelukysymykset työntekijöille	30
	Liite 3. Haastattelukysymykset vapaaehtoisille	31

1 Johdanto

Suomalaisessa päihdetyön organisoinnissa on tapahtunut suuri muutos, kun kuntien vastuu sosiaali- ja terveyspalveluista siirtyi hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Hyvinvointialueuudistuksen lisäksi tapakulttuuri päihteiden käytön ympärillä on muuttunut. Eurooppalaisessa kouluterveyskyselyssä nuorten päihteiden käytöstä (ESPAD) on myös ollut havaittavissa, että nuorten päihdekäyttäytymisessä on tapahtunut muutoksia. Vuoden 2019 tilastoraportista selviää, että samaan aikaan kun 15–16-vuotiaat nuoret ovat vähentäneet alkoholin käyttöä, on kannabiksen kokeilujen määrä noussut (Raitasalo & Härkönen. 2019. 1.) Samaan aikaan julkisessa keskustelussa puidaan kannabiksen käytön laillistamista, kun kansalaisaloite kannabiksen käytön sallimisesta, sääntelystä ja verottamisesta eteni eduskuntaan 20.4.2023 (Pellas 2023). Kannabiksen täysi laillistaminen tai käytön rangaistavuuden poistuminen ovat keskusteluja polarisoivia aiheita ja joista liikkuu paljon erilaista tietoa. Vaikka jälkimmäiset kaksi seikkaa eivät suoraan korreloi toistensa kanssa, on tärkeää huomioida niiden olemassaolo ehkäisevän päihdetyön toteuttamisen muutoksissa. Muutoksien myötä tarjoutuu mahdollisuus tutkia myös ehkäisevän päihdetyön vapaaehtoisyjärjestöjen asemaa julkisten palvelujen yhteistyökumppaneina.

Ehkäisevään päihdetyöhön suuntaava vapaaehtoistyö tai sen tarjoama palvelu voivat tukea päihdeettömässä toiminnassa, tarjota kontakteja tai vertaistukea muista osallistuneista ja luoda mahdollisuuksia pohtia omaa päihteiden käyttöä uudesta näkökulmasta. Monet järjestöt tarjoavat vapaaehtoistoiminnan kautta henkilökohtaista tai ryhmämuotoista tukea oman tai läheisen päihteiden ongelmakäytön kanssa kamppaileville ihmisille. Jotkut järjestöt tarjoavat myös lääketieteellistä neuvontaa ja ohjausta (Myllyhoitoyhdistys 2022, Sovatek-säätiö. n.d). Vapaaehtoisjärjestöillä on yllä mainittujen esimerkkien perusteella ollut roolinsa suomalaisten ehkäisevässä päihdetyössä. On siis tärkeää ottaa selvää, mikä merkitys vapaaehtoistyöllä on vapaaehtoisille niin yleisellä kuin henkilökohtaisellakin tasolla. Kun toiminta tarjoaa merkitystä, siihen on helpompi sitoutua tai osallistua. Suomessa ehkäisevä päihdetyö ja vapaaehtoisjärjestöt ovat kulkeneet käsi kädessä vuosikymmeniä. Raittiusliike toimi alkoholinkäytön vähentämisen ja haittojen ehkäisemisen eteen 1800- ja 1900-luvuilla. 1800-luvun puolivälissä kouluissa käyneitä raittiusliikkeen puhujia voi pitää oman aikansa ehkäisevän päihdetyön vapaaehtoisina (Kauta 2017.) Kuten raittiusseurat 1800-luvulla, edustavat eri vapaaehtoisjärjestöt edelleen Suomessa osaa maan ehkäisevässä päihdetyössä julkisen sektorin rinnalla.

Vapaaehtoistyö on hyvin laaja aihealue, minkä vuoksi myös vapaaehtoistyön tutkimuksia on monipuolisesti. Tutkimuksia koskien vapaaehtoistoimintaa on viime vuosina toteutettu esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan yhteiskunnallisesta arvosta tai osallistumisen motiiveista (Hirvonen & Puolittai-val. toim. 2019), vapaaehtoistoimintaan osallistumisen epätasa-arvoisuudesta (Hustinx ym. 2021) tai verkkovapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista tehdä vapaaehtoistyöhön osallistumisesta mahdollista useammille (Ackerman & Manatschal 2018).

Tämän opinnäytetyön taustalla on tekijän oma kiinnostus vapaaehtoistyön vapaaehtoisille antamaan merkityksellisyyden kokemukseen. Merkityksellisyyden kokemusten tutkiminen YAD ry:n vapaaehtoisissa nousi esille tekijän ollessa itse järjestössä vapaaehtoisena ja aiemmin vuoden 2022 keväällä harjoittelijana YAD ry:n Jyväskylän toimistolla. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tapaustutkimuksena Youth Against Drugs ry:n (YAD ry) vapaaehtoisia ja työntekijöitä haastatteleamalla. Haastatteluista saadun aineiston tukena ja opinnäytetyön teoreettisena pohjana käytettiin aiheeseen soveltuvaa kirjallisuutta ja tutkimuksia, joita haettiin mm. Melinda- ja Janet-tietokannoista, vapaaehtoisjärjestöjen, Sosiaali- ja terveysministeriön, sekä Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen verkkojulkaisuista. Tavoitteena tutkimuksessa oli selvittää, millainen merkityksellisyyden kokemus järjestön vapaaehtoisena olemisesta saadaan.

2 Vapaaehtoistoiminta ilmiönä

Tässä kappaleessa kuvaillaan vapaaehtoistoimintaa ilmiönä, toimintaa ohjaavia periaatteita ja erilaisia tapoja, joilla vapaaehtoistoimintaa tehdään. Ilmiön kuvailemisen myötä on helpompaa havainnoida tutkimuksessa YAD ry:n toimintaperiaatteita ja haastattelussa olevia vastauksia.

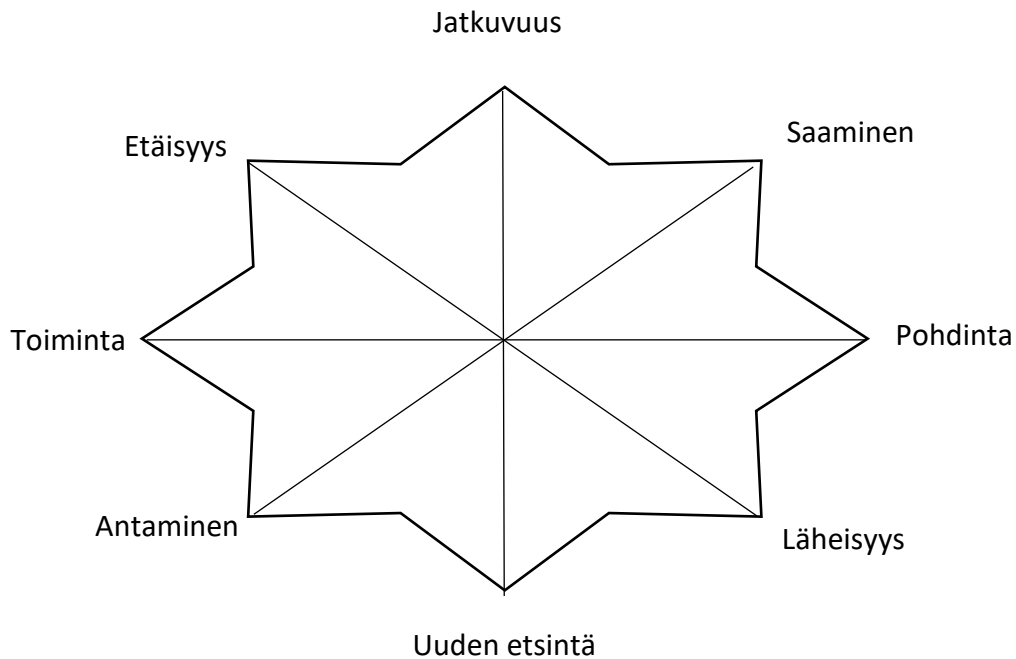
Vapaaehtoistoiminta määritellään kaikille avoimeksi, usein yhteiskuntaa tai yhteisöä hyödyttäväksi toiminnaksi ilman palkkaa ja siihen osallistuminen tapahtuu aina osallistujien omasta vapaasta tahdosta (UNC 2021, 18). Ihmiset tarjoavat omien tietojensa, taitojensa ja kykyjensä mukaan oman panoksensa yhteisen tavoitteen tai tärkeäksi koetun asian edistämiseksi esimerkiksi parantamalla olosuhteita tai puuttamalla vallalla oleviin epäkohtiin (Vihiniemi 2020). Vapaaehtoistyössä tärkeää on ihmisen altruismi, eli halu auttaa muita ihmisiä. Vapaaehtoistoimintaa määrittäviä periaatteita ovat esimerkiksi auttamisen halu, yhteisöllisyys, palkattomuus, suvaitsevaisuus, tasa-arvo tai mahdollisuus omaan kasvuun (Raninen 2008. 83). Talkoisiin, tapahtumiin tai järjestön toimintaan osal-

listumisen myötä vapaaehtoinen ei saa palkkaa, mutta työssä mukana olemisesta voi saada erilaisia etuuksia, kuten ilmaisen ruuan, majoittumisen tai sisäänpääsyn tapahtumiin (Harju 2019. 14). Osallistujat antavat omaa aikaansa ja taitojaan vapaaehtoisesti yhteisen hyvän edistämiseksi, toisin kuin palkkatyössä, jossa tekijä saa oman panostuksensa palkkioksi korvauksen.

Vapaaehtoistoiminnan merkitys on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Vapaaehtoistoiminta on lisännyt yhteisöjen tietoisuutta ja auttanut eri ryhmiä tuomalla esimerkiksi ympäristö- tai ihmisoikeuskysymyksiä julkiseen tietouteen. Tutkimusten mukaan lähes puolet suomalaisista pyrkii löytämään tapoja auttaa ja osallistua yhteisössään (Taloustutkimus 2021, Vapaaehtoistyö.fi 2022). Vapaaehtoistyö on osoittanut olevan erittäin tehokas tapa edistää yhteisöjen kehitystä ja auttaa ihmisiä antaen vapaaehtoistyötä tekeville mahdollisuuden löytää uusia taitoja, auttaa muita ja osallistua tärkeisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin (Iso-Aho & Lindholm 2018. 21–22). Vapaaehtoistyö antaa myös mahdollisuuden tutkia ja perehtyä eri aloihin, joihin henkilöllä ei ole ollut aiemmin mahdollisuutta tutustua.

Joissain vapaaehtoistyön tutkimuksissa nostetaan esille, että vapaaehtoistyötä tekevät useammin taloudellisesti, kulttuurillisesti tai sosiaalisesti vahvemmassa asemassa olevat henkilöt (Hustinx ym. 2021 1–2). Heille vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on helpompaa, sillä heillä on useammin enemmän rahallista vakautta tai kerrytettyjä taitoja ja tietoisuutta osallistua toimintaan. Tutkimuksessa verkkovapaaehtoistyön mahdollisuuksista vähentää vapaaehtoistyöhön osallistumisen eriarvoisuutta Kathrin Ackerman ja Anita Manatschal (2018, 2–4) kertovat Gesthuizenin ja Scepersin (2012) huomanneen, että korkeasti koulutettuja voidaan pitää tietoisempina yhteiskunnan ongelmakohtista, jolloin heidän on helpompaa osallistua epäkohtiin puuttumiseen.

Ihmisillä on usein erilaisia syitä osallistua vapaaehtoistoimintaan. Tällaisina motivaatioina voivat olla halu auttaa muita tai olla osallisena yhteisössä. Vapaaehtoistyön myötä ihminen voi saada tukea tai ohjausta uusien taitojen oppimisessa tai vain lisätä sosiaalista kanssakäymistä. Kirjassa *Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus* (2005) Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung vapaaehtoisuuden timanttimaliksi kutsutun tavan luokitella osallistujien motivaatioita. Timanttimali luokittelee vapaaehtoistyöhön osallistujien motiivit neljään kategoriaan: 1) saaminen – antaminen, 2) jatkuvuus – uuden etsintä, 3) etäisyys – läheisyys ja 4) pohdinta – toiminta.

Kaavio 1. Vapaaehtoistyön timanttimali. Yeung 2005.

Timanttimalin (Kaavio 1) mukaan vapaaehtoistyön motiiveja ohjaavia tekijöitä voi jakaa eri kohdille neljää vastakkaista akselia, joiden välille jokaisen vapaaehtoistyötä tekevän yksilön voi asettaa. Vapaaehtoisen motiivit voivat olla ulospäinsuuntautuneita, kuten uuden oppimista tai muiden kohtaamista ja auttamista, mutta myös henkilön omaan sisäiseen maailmaan suuntautuneita esimerkiksi itsensä etsimistä, oman roolin pohdiskelua tai jo muodostuneen rutiinin jatkuvuudesta huolehtimista (Yeung 2020). Joku voi esimerkiksi toimia vapaaehtoistyössä oppiakseen uutta ja saamaan mielekästä toimintaa elämäänsä, mutta samalla keskittyä sisäisiin motiiveihin, kuten rutiinin säilymiseen elämässään tai rooliinsa yhteisössä.

Vapaaehtoistyö on yhteydessä maiden ja yhteisöiden omaan kulttuuriin. Pohjoismaissa vapaaehtoistyö on usein organisoitua toimintaa, jossa voi olla mukana vahva yhteys yhteiskunnalliseen tai poliittiseen toimintaan, ja toiminta voi myös saada taloudellista tukea valtiolta (STM STEA avustukset 2023). Suomessa ja muualla Pohjoismaissa vapaaehtoistyössä näyttäytyy sen rooli kansalaisvaikuttamisen ja vapaa-ajan toiminnan muotona. Tämä tapa toteuttaa vapaaehtoistyötä poikkeaa muista valtioista, joissa vapaaehtoistyötä tehdään pelkästään altruismin tai toisten auttamisen vuoksi (Lehtomäki 2020, 10.) Eurostat-tutkimuksessa selviää, että Pohjoismaat ovat myös Euroopan tasolla kärkimaita vapaaehtoistyössä (Eurostat 2015). Tätä tukee taloustutkimuksen Vapaaehtoistyö Suomessa – tutkimuksen tulokset, joiden perusteella noin puolet, 47 %, suomalaisista yli

15 - vuotiaista on vuonna 2021 osallistunut vapaaehtoistoimintaan. Samassa tutkimuksessa mainitaan, että yli puolet Suomessa tapahtuvasta vapaaehtoistyöstä on organisoitua, kasvotusten tapahtuvaa ja säännöllistä (Taloustutkimus 2021).

Vapaaehtoistoiminta käsitetään usein yleisimmin yhdistystoimintana. Kuitenkin esimerkiksi Tilastokeskus laskee vapaa-ajan osallistumisen kyselyssään myös yksityiselämässä tapahtuvan vapaaehtoistyön, esimerkiksi läheisten auttamisen tai erilaiset yhteistalkoot osaksi vapaaehtoistyötä. (Tilastokeskus 2018). Vaikka vapaaehtoistyöstä voidaan eritellä erilaisia toiminnan tyyppisiä, niissä on silti paljon yhteneväisyyksiä, ja yhdessä järjestössä voi toimia useammassa eri vapaaehtoistyön kategoriassa. Kansalaisareenan oppaassa Anne Laimio ja Sari Välimäki (2011, 11–12) jakavat vapaaehtoistyön seitsemään erilaiseen ryhmään toteutustavan tai tavoitteen mukaan. Tukea tuottavassa vapaaehtoistoiminnassa vapaaehtoisen tehtävä on toimia auttavana tai tukevana osapuolena heikommassa asemassa olevalle. Osallistavan vapaaehtoistoiminnan on tarkoitus nimensä mukaisesti tarjota kansalaisille tuki mukaan tapahtumiin osallistumiseen. Tuettu vapaaehtoistoiminta tarkoittaa, että vapaaehtoisena toimivalla on toinen vapaaehtoinen tukemassa hänen osallistumistaan. Palveluja tuottavaan vapaaehtoistoimintaan osallistuessa henkilö osallistuu yhteisön tai ryhmän palvelujen tuottamiseen. Vertaistoiminta yhdistää samoja elämäntapahtumia kokeneet ihmiset yhteen. Talkoisiin, keräyksiin tai tapahtumiin osallistuminen on tuttu vapaaehtoistoiminnan muoto useille ihmisille, koska useimmat kulttuuri- ja urheilutapahtumat järjestetään Suomessa talkoovoimin. Viimeisenä listauksessa on järjestötoiminta, joka nimensä mukaisesti on erilaisten yhteisöjen, ryhmien ja järjestöjen toimintaa tai tekemisiä.

Laimion ja Välimäen (2011, 11–12) antamien kuvauksien mukaan voi huomata, että YAD ry:n toiminta asettuu vapaaehtoistyön eri tyypeistä kaikkiin paitsi kahteen ensimmäiseen. Tukea tuottava tai osallistava vapaaehtoistoiminta toimivat pääosin toisten ihmisten kanssa fyysisessä auttamistyössä, kuten tukihenkilön tai kulttuurioppaan roolissa. Katsaus YAD ry:n vapaaehtoistyön tiimeihin (Paananen 2022, 4–7) kuitenkin ei tuo selkeästi ilmi, että tiimeissä aktiivisesti tai näkyvästi toimittaisiin näiden kuvausten mukaisella tavalla.

3 Youth Against Drugs ehkäisevän päihdetyön toteuttajana

Youth Against Drugs ry (YAD ry) on 1988 perustettu valtakunnallinen nuorten ehkäisevän päihdetyön järjestö. Uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton YAD ry ajaa päihdehaittojen ennaltaehkäisyn ja minimoinnin lisäksi erilaisten päihteiden käyttäjiin liittyvien stigmojen vähentämistä ja aikaisen tuen saamisen mahdollistamista. YAD ry toimii valtakunnallisesti yhteistyössä useiden eri järjestöjen parissa muun muassa Ehkäisevän päihdetyön verkostossa ja siihen kuuluvassa Huume-työryhmässä (YAD nd.) Työntekijät ja vapaaehtoiset tekevät vierailuita erilaisiin nuorten tiloihin ja tapahtumiin jakamaan järjestön materiaaleja ja tietoutta niin YAD ry:n toiminnasta kuin myös päihdehaittojen ennaltaehkäisemisestä. Tiedon levittämisen tavoite on, että tarjottu materiaali on ajantasaista ja laadukasta, muttei kuitenkaan saarnaavaa. YAD ry:n materiaaleihin kuuluu erilaisia maksullisia koulutus- tai materiaalipaketteja, mutta järjestön verkkosivuilla on tarjolla myös kattavasti ilmaista tietoa huumausaineista, riippuvuudesta ja lopettamisesta tietoa hakeville (Paananen 2022). Vuosien 1997 ja 2022 välillä YAD ry on järjestänyt tai ollut mukana 19 erilaisessa jo päättyneessä paikallisessa, valtakunnallisessa tai kansainvälisessä hanketapahtumassa (YAD n.d.).

Ennen YAD ry:n toiminnan esittelyä tässä luvussa tutustutaan ehkäisevän päihdetyön teoriaan. Tällä tavalla saadaan konkreettista tietoa, millaisten periaatteiden ja virallisten säädösten puitteissa järjestö toimii. Alaluvussa 3.1 sivutaan ehkäisevää päihdetyötä ohjaavia lakeja, joiden tarkoitus on asettaa raamit ehkäisevän päihdetyön toteuttamiselle ja palveluiden laadulle. Sen lisäksi käsitellään, miten vapaaehtoistyö toimii ehkäisevän päihdetyön muotona.

3.1 Ehkäisevän päihdetyön teoriaa

Nykyaikaisessa päihdehuoltolaissa päihteellä tarkoitetaan alkoholijuomia ja muita valmisteita, joiden käytön taustalla on päihtymystarkoitus (L1986/41, §2). Yleisesti tähän luokitteluun lisätään myös nikotiinivalmisteet, yleisimmät huumausaineet, lääkkeiden väärinkäyttö sekä joissain tilanteissa myös rahapelaaminen (Markkula ym. L523/2015, Ehkäisevä päihdetyö 2020). Päihdelainsäädännöllä pyritään minimoimaan tai ehkäisemään päihteidenkäytöstä seuraavia haittavaikutuksia päihteiden ongelmakäytön lopettamisessa. Tässä alaluvussa ehkäisevää päihdetyötä käsitellään siksi, että tutkimuksen kohteena oleva YAD ry toimii juuri ehkäisevän päihdetyön vapaaehtoisjärjestönä.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää kansalaisten terveyttä ja turvallisuutta tukea elämään ilman päihteitä, vähentää päihteidenkäytöstä aiheutuvia haittoja ja levittää ajantasaista tietoa päihteisiin liittyen (Markkula ym. 2022 11). Toimintaa voi toteuttaa useilla eri tavoilla, kuten erilaisilla lyhytkestoisilla kampanjoilla tai tapahtumilla. Useat tavat ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseen ovat kuitenkin pitkäaikaisia prosesseja yhteiskunnan eri tasoilla (Soikkeli 2013, 10.)

Ehkäisevän päihdetyön järjestö EHYT ry tiivistää käytännönläheisen ehkäisevän päihdetyön päihteiden saatavuuden rajoittamiseksi, kysynnän ehkäisyksi ja käytön synnyttämien haittojen minimoimiseksi (EHYT ry n.d.). Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitos valvovat ehkäisevän päihdetyön toteutumista.

Yhteisöjen tasolla ehkäisevä päihdetyö on toimia, jotka tukevat päihteiden ongelmakäytön ehkäisyä ja päihteiden käyttöä koskevan tiedon levittämistä. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on lisätä päihteidenkäytön tietoisuutta ja huomioida päihteiden käytöstä johtuvat riskitekijät, sekä tarjota mahdollisuus päihteidenkäytön ohjaukseen. Erilaisissa yhteisöissä ehkäisevään päihdetyöhön sisältyy usein erilaisia aktiviteetteja, kuten infotilaisuuksia, keskustelutilaisuuksia, työpajoja, leirejä, kampanjoita ja luentoja. Vapaaehtoistyö asettuu usein tällaiseen yhteisölliseen ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseen, sillä se tarjoaa mahdollisuuksia osallistua yhteisöllisesti ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseen. Kolmannella sektorilla toimivat vapaaehtoistoimintaa tarjoavat tahot tukevat ehkäisevän päihdetyön edistämiseksi tarvittavia suojaavia tekijöitä, kuten mielekästä tekemistä, keskusteluapua, vertaisuutta ja kohtaamista matalalla kynnyksellä (Markkula ym. 2022, 18). Useat ehkäisevää päihdetyötä tarjoavat järjestöt kuuluvat EHYT ry:n koordinoimaan Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston, joka on 50 eri sosiaali- ja terveysalan järjestöä yhdistävä verkosto, jonka jäsenjärjestöjä yhdistää tavoite ehkäistä päihdehaittoja ja edistää kansalaisten päihdeettömyyttä ja terveyttä (Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, n.d). Järjestöverkoston toiminta ulottuu julkisista kannanotoista ja koulutuksista erilaisiin kampanjoihin, kuten Tipaton Tammikuu tai Ehkäisevän päihdetyön viikko.

Vastuu ehkäisevän päihdetyön toteuttamisesta

Vastuu ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta on julkisella sektorilla. Yhteiskunnan velvollisuutta kansalaisten ehkäisevään päihdetyöhön tukevat esimerkiksi perustuslaki, alkoholilaki, tupakkalaki,

huumausainelaki, arpajaislaki, terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki ja päihdehuoltolaki. Lainsäädännössä painotetaan kuntien ja hyvinvointialueiden vastuuta tarjota alueella asuville henkilöille mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa oman alueensa alkoholi-, nikotiini- huumausaine- tai rahapeliriippuvuuden haittojen minimoimiseen ja ehkäisyyn (L523/2015 2§). Laki velvoittaa kuntia organisoimaan oman ehkäisevän päihdetyön osaston, jonka tavoite on esittää ja edistää ehkäisevää päihdetyötä kaikissa kunnan palveluissa (L523/2015 §1, §5), mutta keskustelussa hallintotieteiden tohtori Eero Laesterän kanssa selviää, että useissa kunnissa erillistä osastoa ei ole (Laesterä 2023).

Vuonna 2021 hyväksytyn lakiuudistuksen myötä kuntien vastuu sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä siirtyi uusille 21 hyvinvointialueelle. Uudistuksen myötä kunnille jäi vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Yksi näistä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneistä vastuista on Valtioneuvoston raportin (2022) mukaan ollut ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen. Vuonna 2022 THL julkaisi päivitetyn oppaan tukemaan kuntia ja hyvinvointialueita ehkäisevän päihdetyön laadukkaassa toteutuksessa (Markkula ym. 2022. 8). Tässä oppaassa muistutetaan myös hyvinvointialueiden ja kuntien alueella toimivien järjestöjen, seurakuntien ja yhdistysten kanssa toteutettavan yhteistyön tärkeydestä.

3.2 YAD ry:n vapaaehtoistoiminta

YAD ry:n vapaaehtoisina toimii nuoria ja nuoria aikuisia kaikista eri elämäntilanteista. Tiimityönä tapahtuva toiminta tukee nuorten osallisuutta yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Paikallistiimejä löytyy seitsemältä eri paikkakunnalta: Jyväskylästä, Tampereelta, Muhokselta, Jämsästä, Porista ja Helsingistä. Osallistuminen toimintaan on kiinni osallistujien omasta ajasta ja voimavaroista. Tärkeä huomio on myös se, että osallistuakseen ei osallistujan ole oltava järjestön virallinen jäsen. Vapaaehtoistoiminta voi siis olla yksilön mukaan joko pop-up-henkistä kampanjoihin tai tapahtumiin osallistumista, tai intensiivisempää järjestötoimintaa.

YAD ry:n toiminnassa voi toimia vapaaehtoisena neljässä eri vapaaehtoistyön tiimissä. Näitä tiimejä ovat kokemusasiantuntijatiimi, päihdekasvatustiimi, verkkovapaaehtoistyö Street Team ja paikallistoimintatiimi sekä infopiste- ja festarityön tiimi. Jokaista tiimiä on johtamassa tehtävään koulutettu tiiminvetäjä, jonka vastuuna on huolehtia toiminnan sujuvuudesta ja tiimin toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten perehdyttämisestä. Vapaaehtoisille tarjotaan jokaisessa eri tiimissä tiimitoimintaan soveltuva koulutus (YAD n.d). Kokemusasiantuntijoina tai päihdekasvatustiimissä

toimivat voivat eri tilaisuuksissa levittää tietämystä päihde- ja huumeaiheisiin ilmiöihin liittyen (YAD: Päihdekasvatustiimi n.d.), Street Teamin toiminta on "verkon kautta ohjattua kansalaistoimintaa", jonka tarjoamat aktiviteetit levittävät tietoa ja ehkäisevää huumetyötä internetin ja pisteisiin perustuvan palkitsemisjärjestelmän avulla. Paikallistiimillä on tarkoitus tarjota nuorille mahdollisuus päihteettömään toimintaan, jossa kaikki toiminta on mahdollisimman monipuolisesti nuorten ideoimaa. Tiimit myös perustetaan aina järjestön nuorten aloitteista ja ne toimivat vapaaehtoisten vetäminä. Infopistetyö tapahtuu erilaisissa nuorten tapahtumissa, kuten musiikkifestivaaleilla. Näillä infopisteillä vapaaehtoisten tavoitteena on tarjota tasavertaista keskustelua ja materiaaleja huumeisiin liittyvistä asioista.

Vapaaehtoistoimintaan valmentavan koulutuksen lisäksi vapaaehtoisille tarjoutuu mahdollisuuksia osallistua maksutta järjestön tarjoamiin koulutuksiin, kuten ammattilaisille suunnattuun TONI-koulutukseen, jossa opastetaan ja annetaan vinkkejä, miten kohdata päihkeitä käyttävä ihminen. Vapaaehtoistoiminnan tarjoamia etuuksia osallistujille voivat olla tapahtumiin osallistuminen maksutta, maksuton ruoka tapahtumissa tai vapaaehtoisille järjestettävät leirit.

4 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää YAD ry:n vapaaehtoistoiminnan merkitystä järjestön vapaaehtoisille ja saada tietoa siitä, miksi he ryhtyvät vapaaehtoisiksi juuri YAD ry:hyn. Tavoitteisiin lähdettiin hakemaan vastausta haastattelemalla YAD ry:n vapaaehtoisia ja työntekijöitä tästä aiheesta puolistrukturoidulla sähköpostihaastattelulla. Työntekijöiden haastattelu otettiin vapaaehtoisten haastattelun rinnalle, sillä useat YAD ry:n työntekijöistä ovat olleet aikaisemmin myös järjestön vapaaehtoisina. Työntekijöille erikseen suunnatulla haastattelulla haluttiin sen lisäksi saada tietoa, kuinka tietoisia työntekijät ovat vapaaehtoisten kokemuksista ja miten heidän työnsä vapaaehtoisten kanssa tukee toiminnasta saatavia merkityksellisyyden kokemuksia.

Haastattelun tarkoituksena oli saada suoraan kohderyhmältä tietoa siihen, mistä syistä vapaaehtoistyötä tehdään. Haastatteluilla haluttiin ottaa selvää, miksi vastaajat ovat osallistuneet juuri YAD ry:n tarjoamaan toimintaan muiden ehkäisevää päihdetyötä toteuttavien järjestöjen sijaan. Tavoitteita luodessa koettiin myös tärkeänä kohderyhmältä suoraan saatava kokemustieto, joka tukee myös osallisuutta ja vastaajien kokemusta siitä, että heidän mielipiteillään on väliä.

Tutkimuskysymykset opinnäytetyössä olivat 1) Mikä merkitys vapaaehtoistyöllä on YAD ry:n vapaaehtoisille vapaaehtoisten ja työntekijöiden näkökulmasta? ja 2) Miksi vapaaehtoiset valitsevat toimintaympäristökseen juuri YAD ry:n?

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuskysymyksien spesifiyden ja pienen otannan vuoksi aihetta päädyttiin lähestymään laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus mahdollisti, että opinnäytetyössä oli mahdollista syventyä tarkemmin yksittäisten vastaajien subjektiivisiin ajatuksiin ja kokemuksiin. Tarkka tutustuminen ei olisi ollut mahdollista määrällisessä tutkimuksessa, jossa tutkittavien määrä on usein paljon suurempi ja tutkimusote on tilastoivaa. Sekä määrällisessä, että laadullisessa tutkimuksessa aineistoa voidaan kerätä haastattelujen tai kyselyjen muodossa tutkittavalta kohteesta (Heikkilä, 2014, 8.) Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on tiedon hankinta suoraan kohderyhmältä, kuten esimerkiksi kyselyllä tai suoralla haastattelulla. Kerättyä aineistoa ei käytetä tukemaan tai todistamaan valmiiksi luotua hypoteesia, vaan saadulla aineistolla pyritään tarkastelemaan aihetta mahdollisimman monipuolisesti (Hirsjärvi ym 2009, 160–161.) Kylmän ja Juvakan mukaan laadullisessa tutkimuksessa on saada Hirsjärven, Remeksen ja Saajavaaran (Hirsjärvi ym. 2012) mainitsemien piirteiden lisäksi myös mahdollisimman syvällinen ymmärrys käsiteltävästä aihealueesta (Kylmä & Juvakka 2007, 59).

5.2 Aineistonkeruu

Laadullisen tutkimuksen aineisto kerätään usein erilaisten haastattelujen, kohderyhmän havainnoinnin tai kyselyjen perusteella (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Opinnäytetyön tutkimusaineisto kerättiin puolistrukturoidulla sähköpostihaastattelulla, jonka vastaajiksi haettiin sekä YAD ry:n vapaaehtoisia, että järjestön vapaaehtoisten kanssa toimivia työntekijöitä. Hyvärinen, Suoninen ja Vuori kuvaavat, että puolistrukturoidussa haastattelussa tutkittavan ajatuksille, perusteluille ja pohdinnalle jätetään tilaa. (Hyvärinen ym. n.d.). Haastatteluissa tutkijan tehtävä on luoda näille tarpeille soveltuvat raamit.

Haastattelun käyttö on yleistä silloin, kun tutkimuksen kohteena toimivat ihmisten subjektiiviset kokemukset. Kyselyä tehdessä tutkimuskysymykset ovat kaikille vastaajille samanlaiset, mutta vastausvaihtoehdot ovat myös valmiiksi rajatut, toisin kuin haastattelussa (Hyvärinen ym. n.d.) Tutkimushaastattelujen kysymyksistä tehtiin tämän vuoksi avoimia. Kysymykset muodostettiin sen mukaan, että niistä saatu tieto vastaisi mahdollisimman kattavasti opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin, mutta etteivät ne olleet muodoltaan vastaajaa johdattelevia. Kanasen (2017, 93) mukaan tarkka kysymystenasettelu on tärkeää, jotta kysymykset ovat tuottavia ja antavat laajan vastausten joukon.

Haastattelua ennen vastaajille lähetettiin maaliskuun 2023 alussa Webropool-ohjelmalla luotu ilmoittautumis- ja suostumuslomake (Liite 3) ja siihen liitettynä saatekirje, joka jaettiin linkillä YAD ry:n vapaaehtoistyön koordinaattorille, YAD ry:n Discord -kanavalle ja YAD ry:n vapaaehtoisten WhatsApp-keskustelualustoille. Ilmoittautumisaika oli kaksi viikkoa lomakkeen jakamispäivästä. Jaetun linkin tavoitteena oli, että haastatteluun pääsisi osallistumaan YAD ry:n vapaaehtoisia tai työntekijöitä eri paikkakunnilta ja erilaisista työskentelymuodoista. Tavoitteena oli saada vähintään 10 henkilöä haastateltavaksi. Määräaikaan mennessä ilmoittautujien määrä oli 18 ilmoittautunutta, joista 13 oli järjestön vapaaehtoisia ja 5 oli YAD ry:n työntekijöitä.

Ilmoittautumisen jälkeen vastaajille lähetettiin sähköpostiin vastaajan valinnan mukaan joko vapaaehtoisen (Liite 2.) tai työntekijän (Liite 3.) haastattelukysymykset. Haastattelukysymyksien lähettämisen jälkeen tutkittavilla oli viikko aikaa vastata kysymyksiin. Kokonaisuudessaan tutkimukseen ilmoittautuneista 15 vastasi haastatteluun. Vaikka YAD ry:n vapaaehtoisena voivat toimia kaikki 13–35-vuotiaat, tähän tutkimukseen osallistuakseen vapaaehtoisen oli oltava täysi-ikäinen. Tutkittavien rajaaminen täysi-ikäisiin valittiin, koska se noudattaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön sääntöjä.

5.3 Aineiston analyysi

Haastatteluista kerättyä aineistoa koottiin vastausten kerääntyessä omalle pohjalleen. Tutkimuksen ja siten myös aineiston keskiössä oli haastateltavien subjektiivisiin kokemuksiin ja ajatuksiin perustuva aineisto, jota analysoitaessa käytettiin induktiivista ja luokittelua päättelyä (Hirsjärvi & Hurme 2008, 136). Tässä menetelmässä tutkimusaineisto luokitellaan yhdistävien tekijöiden mukaan. Näitä yhdistäviä tekijöitä verrataan tämän jälkeen opinnäytetyön teoriapohjaan (Seitamaa-

Hakkarainen 2014). Sisällönanalyysin avulla kerätystä aineistosta etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroja. Haastattelujen vastaukset tiivistettiin hallittavaksi määräksi yksittäisiä havaintoja (Alasuutari, 2012. 42–43). Vastausten luokittelu analyysia varten aloitettiin sähköpostikyselyiden alkuperäisten vastausten pelkistämällä. Pelkistetyistä ilmauksista aineistoa kyettiin luokittelemaan esiin ilmenneiden toistuvien teemojen mukaan yksittäisistä aiheista suurempiin kokonaisuuksiin. Teemoittelu on tyypillistä induktiiviselle aineiston analyysille, jossa aineistosta etsitään jakoja ala- ja pääluokkiin. Aineiston analyysissä ja vastausten pelkistämisessä tarkistettiin jokaisessa vaiheessa siihen, vastaako kerätty aineisto tutkimuskysymyksiin.

Analyysi aloitettiin pelkistämällä haastattelujen alkuperäiset vastaukset lauseista mahdollisimman yksinkertaiseen muotoon jokaisen haastattelukysymyksen kohdalla. Aineiston pelkistämiseen käytettiin tekstinkäsittelyn korostustyökalua, jolla samankaltaisuudet merkittiin värikoodein. Vastaukset riisuttiin täytesanoista, jolloin ilmauksista jäivät jäljelle vain pelkistetyt avainsanat tai -virkkeet. Pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin datasta poimituista ilmauksista samankaltaisuudet ja eroavaisuudet. Nämä samaa teemaa kuvaavat pelkistetyt ilmaisut yhdistettiin ja jaettiin omiin teemoihinsa. Tämä prosessi tehtiin erikseen työntekijöiden ja vapaaehtoisten haastatteluille. Samaa tarkoitavia vastauksia ryhmiteltiin ja niistä muodostettiin erilaisia luokkia, joilla selvitettiin, miten työntekijöiden ja vapaaehtoisten antamat haastatteluvastaukset vastasivat tutkimuskysymyksiin (Taulukko 1 ja 2).

Taulukko 1. Vapaaehtoisten ja työntekijöiden mielestä vapaaehtoistyölle merkitystä antavia asioita

Pelkistetty ilmaus	Teema
Vapaa-ajan toiminta Harrastustoiminta Hauskanpitoa Ajanviettotapa Positiivinen kokemus Mieleinen toiminta	Vapaa-ajan toiminta
Sisältö arkeen ja rutiinien saaminen Uuden oppiminen Oman hyvinvoinnin tukeminen Omaan elämään vaikuttaminen Tapa kokea osallisuutta Kuntouttavaa toimintaa Syrjäytymisen ehkäisy Tukityöllistyminen ja harjoittelupaikat	Arjen ja osallisuuden vahvistaminen
Sosiaaliset kontaktit Yhteenkuuluvuuden tunne muiden kanssa	Yhteisöllisyys

Kaikille tasa-arvoinen Yhteisöllisyys Uudet ihmissuhteet Tiivis ja huomioonottava yhteisö	
Raittiutta ja hyvinvointia tukevaa Kuntouttava toiminta Päihteettömyyteen kannustaminen Raittiutta tukeva sosiaalinen ympäristö Riippuvuudesta irtautumisen tuki	Päihteettömyys ja raittiuteen tuke- minen
Vapaaehtoisten äänen kuuleminen Kuulluksi tuleminen Työntekijöiden aito kohtaaminen Yhteydenoton helppous Palautteen kerääminen ja tapahtumien yhteinen purku	Kuulluksi tuleminen

Taulukko 2. Miten YAD ry eroaa muista ehkäisevän päihdetyön järjestöistä?

Pelkistetty ilmaus	Teema
Päihteetön tekeminen tiedonjaon rinnalle. Huumausainespesifiys Päihdekasvatusnäkökulma Keskustelevaisuus Keskittyminen muuhunkin kuin haittoihin. Vapaaehtoisten kokemusasiantuntijuus Huumausainekeskeisyys	Laaja-alainen huumetyö
Kohderyhmälle soveltuva tapa tuoda asioita esille. Nuorten vastuuttaminen ja nuorien mahdollisuudet toiminnan ke- hittämiseen Nuorisokeskeisyys, ”nuorilta nuorille” Nuorille suunnattu työ.	”Nuorilta nuorille” -ajatteluma- ailma
Monipuoliset tavat osallistua ja vaikuttaa Monipuoliset toimintamahdollisuudet Keskustelevaisuus Matalampi osallistumiskynnys Laaja vaikutuspiiri Muita laajempi toiminta	Toiminnan monipuolisuus

6 Tulokset

Haastattelu lähetettiin yhteensä 18 YAD ry:ssä vapaaehtoisena tai työntekijänä toimivalle ilmoit-
tautuneelle, joista haastatteluun vastasi 83 % eli 15 henkilöä. Prosentuaalisesti tästä 15 vastaa-

jasta 67 % vapaaehtoisia ja 33 %työntekijöitä. Tutkimustulokset perustuvat näiden vastaajien kertomiin kokemuksiin ja ajatuksiin. Haastatteluissa saatujen vastausten lainauksissa vastaajiin viitataan Hx -lyhenteellä, jossa H tarkoittaa henkilöä ja perässä oleva numero järjestystä, jossa palautuksia haastatteluun on arkistoitu. Lainauksissa ei mainita erikseen, onko lainauksen takana YAD ry:n vapaaehtoinen vai työntekijä. Tämä valinta on tehty, että vastaajia ei voi tunnistaa yhtä helposti, koska työntekijöiden määrä tutkimushaastatteluun osallistuneista oli hyvin pieni.

6.1 Merkityksellisyteen vaikuttavia tekijöitä

Haastattelusta saadun aineiston perusteella vapaaehtoistyölle merkityksen antavia piirteitä pystyttiin luokittelemaan viiteen eri pääteemaan. Teemoiksi muodostuivat vapaa-ajan toiminta, arjen ja osallisuuden vahvistaminen, yhteisöllisyys, päihitteettömyys ja raittiuden tukeminen sekä kuulluksi tuleminen. Teemojen jakoa tehdessä piti huomioida se, että useat pelkistetyt ilmaukset sopivat useampiin kuin yhteen eri teemaan.

Lähes kaikki haastatteluun vastanneista ottivat vapaaehtoistyön merkityksestä puhuttaessa esille vapaa-aikaan tai arjen rytmittämiseen liittyviä teemoja. YAD ry tarjoaa vapaaehtoisille eri tiimien toiminnan myötä mahdollisuuden kokeilla monia uusia asioita ja oppia uutta. Useat vastaajista kertoivat kehittyneensä sosiaalisesti rohkeammiksi tai saaneen YAD ry:n maksuttomista koulutuksista itsellensä hyötyä.

”Yad on mulle semmonen harrastuksen, työn ja elämäntyölin välinen juttu. Yad tukee myös mun omaa huumeettomuutta. Yadista oon saanut kavereita, sosiaalisia taitoja, työelämän taitoja, tietoa, rohkasua, ihan kaikkea.” H6

Useista vapaaehtoisten sekä työntekijöiden vastauksista nousi esille havainto siitä, että YAD ry:n järjestämä toiminta tuo etenkin järjestön aktiivisimmille jäsenille viikkoihin tarpeellista rutiinia. Toimisto- tai paikallistiimipaikkakunnilla järjestetään vapaaehtoisille kerran viikossa tai kahdessa viikossa mahdollisuus tulla käymään järjestön tapahtumissa tai tapaamisissa. Suuremmilla toimistopaikkakunnilla, eli Tampereella ja Jyväskylässä erilaisia ryhmämuotoisia toimintoja voi olla useita viikossa ja säännöllisin väliajoin.

” Olen saanut hyötyä yadin toiminnasta, masentuneena heidän ilmaisista liikunta päivistä joissa esim käyty seinäkiipeilemässä on ollut fyysiselle ja mentaalille voinnille merkitystä.”H8

” Koen, että ainakin aktiivisimmille vapaaehtoisille toimintamme on tärkeää ajanviettoa arjenhallinnan kannalta ja ehkäisee heidän syrjäytymistään.” H13

YAD ry:n toiminta yhdistää ihmisiä eri taustoista ja eri puolilta Suomea. Vapaaehtoisille merkityksellinen yhteisö antaa jokaiselle osallistujalle mahdollisuuden muodostaa sosiaalisia suhteita omaan tahtiin, luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tukee tasa-arvoa monella tapaa.

”Tiivis yhteisö, vapaus olla täysin oma itsensä juuri siinä hetkessä ja elämäntilanteessa kuin on, nuorilta nuorille- mentaliteettia ei toteuteta missään muualla yhtä realistisesti ja sydämellä.” H5

”Halusin elämäni myös jotain sellaista että tuntuisin kuuluvani aidosti johonkin joukkoon ja missä saisin olla oma itseni, YADilla kaikki saa olla sellainen kun on ja jokainen kohdataan yhdenvertaisesti, se on saanut minut myös jatkamaan vapaaehtoistoimintaa.”H3

Haastattelujen perusteella vastaajat nostavat esille kokemuksen tiiviistä yhteisöstä. Useat vastaajat ovat kuvanneet järjestön kautta saamaansa yhteisöä myös ”perheeksi”. Kaikille jäsenille tarjoutuu mahdollisuus kokea olevansa osa ryhmää ja tukea toisiaan. Yhteisöllisyyttä kokeakseen ei myöskään tarvitse olla aina fyysisesti läsnä, sillä YAD ry:n verkkovapaaehtoistoiminnan kautta voi osallistua. Tällöin toimintaan mukaan tuleminen tasa-arvoistuu, kun etäisyyksien tai fyysisen kunnon aiheuttamat rajoitteet eivät ole esteenä osallistumiselle.

”Päihteettömän yhteisön, turvallisen tilan olla oma itsensä ja puhua päihteistä, sekä tehdä itselleen merkityksellisiä asioita ja vaikuttaa niihin.” H14

”Vapaaehtoisena toimiminen tukee omaa raittiuttani, tuo osallisuutta ja sisältöä elämäni sekä pääsen mahdollisesti auttamaan muita joilla on vaikeuksia päihteiden

kanssa. Ylipäättään yhteiskuntaan vaikuttaminen vähentämällä stigmaa huumeita käyttäviä ihmisiä kohtaan ja ehkäisemällä huumeista syntyviä haittoja.” H5

Yllä olevissa vastauksissa on esimerkkejä siitä, millä tavoin YAD ry:n vapaaehtoistyössä päihteetön toiminta vaikuttaa vapaaehtoiisiin. Järjestössä on tavoitteena luoda kaikille turvallinen tila, jossa voi olla oma itsensä ja puhua päihteistä tai niihin liittyvistä kokemuksista avoimesti. Päihteetön toiminta tarjoaa henkilön oman raittiuden tukemisen rinnalle myös vertaistoiminnan tarjoamat mahdollisuudet. Esimerkiksi kokemusasiantuntijana toimiminen voi parhaimmillaan yhdistää samoja tapahtumia kokeneita ihmisiä jakamaan omia tietojaan ja sitä kautta myös vähentämään yhteiskunnan ennakkoluuloja huumausaineiden käyttäjien ympärillä.

”Ennakkoluuloja ei paljoa ollut hieman hassua vain sillä itse pilveä polttelin ja rupesin käymään paikassa mikä on näitä ”vastaan” tiesin kuitenkin että toiminta on hyvää kuntoutumiselle eikä järjestö ole ihmisiä vastaan jotka käyttävät vaan haluavat tuoda tietoa ja apua niille jotka siitä hyötyvät, käyttivät päihteitä tai eivät.” H9

YAD ry suhtautuu toiminnassaan päihteettömyyden tukemiseen ymmärtäen ja hyväksyen. Jokainen nähdään yksilönä eikä järjestö nimestään tai ehkäisevän huumetyön suuntauksesta huolimatta vaadi täyttä päihdevastaisuutta osallistuvilta. Vastauksista sai selville, että monet vapaaehtoisina toimineista kokivat tulevansa hyväksytyksi YAD ry:n toiminnassa, vaikka osallistujilla olisi ollut taustalla päihteiden käyttöä. Jokainen saa tulla omana itsenään ja toiminnan kuntouttava vaikutus päihteitä käyttäville tai käyttäneille otetaan huomioon.

”Olemme kiinnittäneet huomiota myös vapaaehtoisten kokemukseen siitä, onko kanssamme turvallista toimia mm. luomalla turvallisemman tilan ohjeet” H11

Kuulluksi tulemisen kokemus näkyi esimerkiksi vastauksissa, joissa etsittiin tietoa vapaaehtoisten ja työntekijöiden näkemyksiin tavoista, joilla YAD ry:n vapaaehtoisia huomioidaan toiminnassa. Järjestön periaate nuorisolähtöisyydestä on suurena tukipilarina tässä vaihtoehdossa. Haastatellut työntekijät ottivat esille oman työnsä ja peilasivat työtehtävien toteuttamistaan siihen, miten vapaaehtoiset saavat äänensä kuuluviin. YAD ry:n vapaaehtoisten antama palaute toiminnan mielekkyydestä otetaan huomioon ja tarpeisiin pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin.

”Mielestäni kokemukset otetaan huomioon hyvin. Asioista keskustellaan ja tulee vielä kyselyä sähköisesti perässä. Aina saa ottaa yhteyttä, jos kokee tarvetta siihen”. H1

”Viimeisin juttu taisi olla hallituksen kokous ja olen iloinen kun sain viedä tärkeitä asioita käsiteltäväksi vapaaehtoisilta kokoukseen ja asiat otettiin hyvin vastaan”.H3

Kaikissa YAD ry:n järjestämissä tapahtumissa, leireissä tai koulutuksissa osallistuneilta kerätään palaute toiminnan järjestämisestä. Yllä olevien kuvausten perusteella kuitenkin on havaittavissa, että palautetta ja kehittämisehdotuksia voi antaa kuka tahansa ja milloin tahansa. Kuulluksi tuleminen auttaa lisäämään luottamusta kaikkien YAD ry:ssä toimivien välillä. Toiminta on tehty mahdollisimman tasa-arvoiseksi, joka kuvastuu mm. siitä, että kuka tahansa voi asettua ehdolle YAD ry:n hallitukseen ja hallituksen jäsenet valitaan yhteisäänestyksellä. Vastaajan H3 kertoman mukaan myös hallituksen edustajiin voi ottaa järjestöön liittyvissä asioissa yhteyttä ja pyytää ottamaan asioita puheeksi hallituksen kokouksissa.

6.2 YAD ry:n muista järjestöistä erottavia tekijöitä

Haastattelusta saatujen vastausten perusteella YAD ry:n ero muihin ehkäisevää päihdetyötä tarjoaviin tai nuorille suunnattuihin vapaaehtoistoimijoihin perustuu sen nuorisokeskeisyyteen, monipuolisiin vaikuttamismahdollisuuksiin ja huumetyöhön keskittymiseen. Monilla vastaajilla YAD ry:n erottuvimmat piirteet, kuten nuorien äänen vahvistaminen ja keskusteleva ote huumetyöhön nousivat esille myös asioissa, jotka toivat vapaaehtoistyössä toimimiseen merkitystä.

”...keskusteleva ote päihdekasvatukseen, ei vain faktatiedon levittämistä vaan ajatusten haastamista ja laajemman ymmärryksen opettamista kuin muilla painottuu käyttäjän haittoihin vain.”H8

” Muut ehkäisevän päihdetyön järjestöt eivät tee nuorille suunnattua työtä. Eikä samalla tavalla juuri huumausaineisiin kohdennettuna.”H14

Huumausaineisiin keskittyntä ehkäisevää työtä ei suomalaisella järjestökentällä ole. Vaikka esimerkiksi EHYT ry ja useat muut Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston jäsenet kattavat toiminnassaan myös huumetyön, se ei ole koskaan pääroolissa. YAD ry:n tarjoamassa ehkäisevässä huumetyössä erottuvia ja positiivisia asioita on vapaaehtoisten mielestä keskustelujen monipuolisuus, käyttöön liittyvien haitallisten stereotyyppien välttäminen, vaihtoehtoisen toiminnan tarjoaminen päihteiden käytön rinnalle sekä ajankohtaisen ja puolueettoman tiedon tarjoaminen.

”Yadilla ei myöskään ole mitkään vakavat oikeesti aikuiset tädit päättämässä, kuka tekee mitä, mitä tehdään, mihin painostetaan tulemaan jne, vaan nuoret saa ihan itse valita.” H4

” Ehkäisevän päihdetyön kentällä YAD on THE nuorten vapaaehtoisjärjestö. YADin laajuista vapaaehtoistyötä nuorilta nuorille eivät tee muut järjestöt.” H15

Myös nuorisokeskeisyys toimii vapaaehtoisia houkuttelevana asiana. Nuorilta nuorille” -ajattelumalli nousi lähes jokaisessa haastattelussa esille. Tämä tukee havaintoa osallisuuden tukemisesta yhtenä vapaaehtoistyön merkityksellisyyttä tukevista asioista. Toiminnan tasa-arvoisuus ilmenee vastauksissa, joissa nuorten omaa kiinnostusta ja päätäntävaltaa korostetaan.

7 Pohdinta

7.1 Tutkimustulokset ja niistä saadut johtopäätökset

Opinnäytetyön tutkimuksen tarkoituksena oli ottaa selvää, mikä merkitys vapaaehtoistyöllä on YAD ry:n vapaaehtoisille ja miksi vapaaehtoiset valitsevat toimia juuri YAD ry:ssä. Haastattelussa saatujen vastausten perusteella vapaaehtoistyön merkitys näyttää sen roolissa vapaa-ajan toimintana, tukena arjen hallintaan, päihteettömään toimintaan ja raittiuden tukemiseen, osallisuuden, yhteisöllisyyden kokemuksissa ja kuulluksi tulemisen vahvistumisena. Se, mikä erottaa valitsemisprosessissa YAD ry:n muista oli haastattelujen perusteella sen nuoriin ja huumausaineisiin keskittynyt työ, joka tarjoaa monipuolisia toimintatapoja jokaiselle osallistujalle.

Merkitykseen vaikuttavat asiat ovat hyvin samankaltaisia, kuin Vapaaehtoistoiminnan timanttimal-
lissa (Yeung 2005) mainitut motiivit vapaaehtoistyön toimimiseen. Vapaa-ajan toiminta, yhteisölli-
syy ja osallisuuden vahvistaminen voidaan asettaa timanttimalissa ulkoisiin motiiveihin, kun taas
kuulluksi tuleminen ja arjen hallinta tukevat käsitystä sisäänpäin suuntautuneista motiiveista va-
paaehtoistointaan osallistumisessa (Yeung 2020).

Rutiinin ja mielekkään tekemisen saaminen ovat Markkulan, Karlssonin, Strandin ja Ollilan (2022)
mukaan mielenterveyttä suojaavia tekijöitä, jotka ehkäisevät tarvetta esimerkiksi mielenterveys-
ongelmien itselääkitsemiselle päihteiden avulla. Järjestön tapa osallistaa vapaaehtoisiaan toimin-
nan jokaisessa vaiheessa hallituksen jäsenten valinnasta paikallistiimien toiminnan suunnitteluun
tukee tätä osallisuuden kokemusta myös henkilöillä, joilla voi olla vaikeuksia muissa elämänhallin-
nan osa-alueissa. Kun vapaaehtoistoinnassa on mahdollista oman äänen kuuluviin saaminen,
sosiaaliset kontaktit, vastuutehtävät tai muu toiminta kodin ulkopuolella esimerkiksi koulutusten
tai leirien muodossa, pienenee riski nuorten sosiaaliseen, poliittiseen tai yksilölliseen syrjäytymi-
seen (Iso-Aho & Lindholm. 2018. 18). Päihteiden käyttöön ja niihin liittyvien haittojen ehkäisyä tu-
kevien toimintatapojen tarjoaminen ja tukeminen tulee ilmi laissa ehkäisevästä päihdetyöstä
(L523/2015). Tämän lisäksi vapaaehtoistyön rooli päihdeettömän toiminnan tarjoamisessa oli tär-
keässä osassa haastattelun vastauksissa. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että puolueettoman
tiedon tarjoamisen rinnalle tarjottu päihdeettömän toiminta tarjosi laajemman ymmärryksen ehkäise-
vään ja huumausaineisiin keskittyneeseen päihdetyöhön. Toiminnan tärkeyttä nyky-yhteiskun-
nassa korostaa se, että vuonna 2019 15–16-vuotiaista pojista kolmetoista ja tytöistä yhdeksän pro-
senttia oli kokeillut tai käyttänyt kannabista (Raitasalo & Härkönen. 2019. 7).

Tutkimuksen aikana selvisi, että vapaaehtoisten ja työntekijöiden vastauksissa oli paljon samankal-
taisuutta, joka viittaa siihen, että vapaaehtoisten ja työntekijöiden välillä on hyvä keskusteluyh-
teys. Myös vastausten samankaltaisuus tukee havaintoa siitä, että vapaaehtoiset kokevat saavansa
äänensä kuuluviin. Vastausten samankaltaisuuteen voi myös vaikuttaa se, että yhtä lukuun otta-
matta jokainen haastatteluun osallistuneista työntekijöistä oli jossain vaiheessa elämäänsä toimi-
nut myös vapaaehtoisena YAD ry:ssä, minkä vuoksi heillä olisi myös kokemusta järjestössä muka-
naolosta vapaaehtoisten näkökulmasta.

Havaintojen perusteella ne asiat, jotka tarjosivat vapaaehtoisille merkityksellisyyden kokemuksia, olivat myös niitä, jotka tekevät YAD ry:stä nuorten mielestä erottuvan tekijän vapaaehtoistyön kentällä. Tutkimuksen tulokset voivat esimerkiksi toimia havainnollistavana esimerkkinä YAD ry:n vaikuttavuudesta nuorten ehkäisevässä päihdetyössä.

Jatkotutkimuksen kannalta voi pohtia sitä, onko järjestölle todellista vertailukohdetta muiden ehkäisevän päihdetyön järjestöjen rinnalla, sillä haastattelusta saatujen vastausten perusteella suuri osa YAD ry:n vapaaehtoisista ei ollut edes tietoisia muista vastaavista järjestöistä. Mahdollinen vertaileva tutkimus voisi auttaa lisäämään tietämystä ja yhteistyötä muiden valtakunnallisten ehkäisevän päihdetyön vapaaehtoisjärjestöjen välillä.

7.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön pieni otanta voi vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Laajempi otanta olisi lisännyt tutkimuksen luotettavuutta esimerkiksi siksi, että tutkimukseen osallistuneista yli puolet olivat järjestön vapaaehtoisina toimivia. Tämä muuttaa kokemusten tasapainoisuutta, sillä vastauksissa on prosentuaalisesti vähemmän työntekijöinä toimineiden ajatuksia ja kokemuksia. Otannan lisäksi vapaaehtoisten toiminta-ajan keskiarvoksi tuli n. 3 vuotta, minkä vuoksi ei voi olla täysin varmoja toiminnassa kauemmin mukana olleiden havainnoista. Pidempään toiminnassa mukana olleilta saaduista vastauksista olisi voinut saada selville esimerkiksi YAD ry:n toiminnassa tapahtuneita mahdollisia muutoksia heidän mukanaoloaikansa varrella.

Tutkimuksen analyysivaiheen aikana tuli ilmi, että useista haastattelukysymyksistä ei saatu tutkimuskysymysten kannalta oleellista tietoa, vaan se joko sivusi tutkimuskysymyksiä tai osoittautui täysin epäoleelliseksi. Tällaisia haastattelukysymyksiä oli esimerkiksi tieto siitä, ovatko vapaaehtoiset toimineet tai toimivatko he muualla vapaaehtoisina tai mitä kautta he ovat ensimmäisen kerran kulleet YAD ry:stä.

Sähköpostilla tehdyssä haastattelussa oli etuna, että vastaajilla oli mahdollisuus rauhassa miettiä vastaustaan (Hirsjärvi ym. 2008, 50). Voi kuitenkin olla, että vastausajaksi annettu viikko ei ollut kaikille vastaajille riittävä aika mahdollisten kiireiden tai yllättävien tilanteiden näkökulmasta. Kolme haastatteluun ilmoittautunutta ei ehtinyt annetun viikon aikarajan aikana vastata sähköpostihaastatteluun. Jälkikäteen pohdittuna voi olla, että ilmoittautuneita olisi ollut hyvä muistuttaa

aikarajan lähestyessä loppuaan. Tällöin ne, jotka olivat esimerkiksi unohtaneet ilmoittautuneensa, olisivat saaneet äänensä kuuluviin. Kuitenkin muistuttamisesta pidättäydyttiin, koska se olisi ollut mahdollista tulkita myös ilmoittautuneiden painostamiseksi.

Huolimatta siitä, että kysymykset pyrittiin pitämään mahdollisimman neutraaleina ja kaikki vastausmuodot sallivina, olivat etenkin vapaaehtoisilta saadut haastatteluvastaukset pääosin positiivisia. Vastauksista ei tullut esille tarpeita toiminnan kehittämiseen tai tyytymättömyyteen YAD ry:n toiminnassa. Tämän voi tulkita joko siten, että vastaajilla on yleisesti positiivinen suhtautuminen YAD ry:n toiminnassa ja yhteisössä pystytään keskustelemaan avoimesti kehittämistarpeista, tai vaihtoehtoisesti vastaajien määrä tutkimuksessa oli niin pieni, ettei joukkoon tullut positiivisesta poikkeavia vastauksia.

Eettisiin periaatteisiin palattiin ja niitä kerrattiin opinnäytetyöprosessissa useaan kertaan. Tutkimuksen aikana siihen liittyviin toimintatapoihin suhtauduttiin erilaisista näkökulmista ja tuloksia analysoitiin kriittisesti. Tutkittavan itsemääräämisoikeuden vahingoittamisen välttäminen, sekä yksityisyyden ja tietosuojan noudattaminen ovat tärkeitä eettisiä periaatteita ihmistieteissä (Tutkimuseettinen lautakunta, n.d.), minkä vuoksi niihin kiinnitettiin huomiota tutkimuksen jokaisessa vaiheessa.

Lähteet

Ackermann, K., Manatschal, A. 2018. Online volunteering as a means to overcome unequal participation? The profiles of online and offline volunteers compared. *new media & society*. Viitattu 14.3.2023. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1461444818775698>

Eurostat 2015. Formal Voluntary Activities. EU Income and Living Conditions (SILC) Viitattu 4.3.2023.

Gesthuizen M and Scheepers P (2012) Educational differences in volunteering in cross-national perspective. Individual and contextual explanations. Viitattu 14.3.2023. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1461444818775698>

Heikkilä, T. (2014). Kvantitatiivinen tutkimus. Viitattu 10.1.2023. <http://tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2012. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hirvonen S, Puolitaival S. (toim.) 2019. Vapaaehtoistoiminnan arvo. Kansalaisareenan julkaisu 2/2019. Viitattu 1.3.2023 https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan_arvo_PageView_WEB.pdf

Hustinx L., Grubb A., Rameder P., Shachar I. 2022, Inequality in Volunteering: Building a New Research Front. *Voluntas* 33, 1–17 Viitattu 14.3.2023.

Hyvärinen M. Suoninen E. Vuori J. Laadullinen käsikirja, Haastattelut. Viitattu 16.11.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/#Strukturoitu-puolistrukturoitu-vai-vahan-strukturoitu>

Iso-Aho A, Lindholm O. (toim.) 2018. Vapaaehtoistyö nuorten syrjäytymisriskin vähentäjänä - Festaripörssi-hankkeen analysointi ja johtopäätökset. Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018, Helsinki. Viitattu 8.4.2023 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2018/03/Iso-Aho-ja-Lindholm-Vapaaehtoistyö-nuorten-syrjäytymisriskin-vahentajana-Festariporssi-Humanistinen-ammattikorkeakoulu.pdf>

Juhila K. n.d. Teemoittelu. Tietoarkiston verkkomateriaali. Viitattu 24.11.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

Kautala J. 2017. Kieltolaki – Susi jo syntyessään. YLE Elävä Arkisto. Viitattu 2.12.2022 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/11/08/kieltolaki-susi-jo-syntyessaan>

Kohonen I, Kuula-Luumi A, Spoof S-K (toim.) 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Viitattu 22.11.2022 https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Kunta päihdehaittojen ehkäisijänä - hyvinvointia kuntalaisille, elinvoimaa kunnalle https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134703/URN_ISBN_978-952-302-888-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laesterä E. 2023 Hallintotieteiden tohtori. Pälkäne. Suullinen tiedonanto 15.2.2023

Laimio A. Välimäki S. 2011 Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Jyväskylä: Kopijyvä Oy Viitattu 6.12.2022 <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2022/03/Vapaaehtoistoiminta-KEHITTYY.pdf>

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. Annettu 01.12.2015 523/2015 Viitattu 11.10.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150523#P5>

Lehtomäki P. 2020. Vapaaehtoistyö Pohjoismaissa – uuden ajan yhteenkuuluvuutta Analyysi 01/2020. Pohjoismaiden ministerineuvosto. Viitattu 1.12.2022 <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1444634/FULLTEXT01.pdf>

Markkula J. Karlsson N. Strand T. Ollila H. Heikkilä H. 2022 Ehkäisevä päihdetyö: opas kunnille ja hyvinvointialueille THL 5/2022 Viitattu 24.10.2022 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144684/URN_ISBN_978-952-343-825-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Mattila V. 2017. Hyvää itselle, muille ja yhteiskunnalle. EhytTeema -lehden artikkeli. Viitattu 26.11.2022 <https://ehyt.fi/uutishuone/uutiset/hyvaa-itselle-muille-ja-yhteiskunnalle/>

Myllyhoitoyhdistys ry, 2022 Myllyhoitoyhdistys ry. Järjestön esite. Viitattu 18.2.2023 http://myllyhoitoyhdistys.fi/wp/wp-content/uploads/2022/01/myllyhoitoyhdistys_esite_2022.pdf

Nylund, M. & Yeung, A. 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Paananen J. 2022 YAD Youth Against Drugs ry Toimintasuunnitelma 2022. Viitattu 10.10.2022 <https://yad.fi/wp-content/uploads/2022/03/Toimintasuunnitelma-2022.pdf>

Pellas L. 2023. Kannabiksen laillistamista ajava kansalaisaloite etenee eduskuntaan. Helsingin sanomien verkkoartikkeli. Viitattu 26.4.2023 <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009531574.html> .

Päihdehuoltolaki 1986/41. Annettu 17.1.1986. Viitattu 10.2.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>.

Rahkonen J. 2021 Vapaaehtoistoiminnan tekeminen Suomessa. Taloustutkimus Oy:n tilastoraportti. Viitattu 25.11.2022 https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vapaaehtoisty_tutkimusraportti_2021.pdf

Raitasalo K. Härkönen J. 2019 Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD-tutkimus 2019- THL:n tilastoraportti. Viitattu 26.9.2022 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138792/ESPAD_tilastoraportti2019.pdf?sequence=6&isAllowed=y

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 14.12.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>

Seitamaa-Hakkarainen P. 2014 Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Viitattu 29.5.2022. <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>

Soikkeli, M. & Warsell, L. 2013. Laatutähteä kiertämässä: Ehkäisevän päihdetyön laatukäsikirja. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Sosiaali- ja terveysministeriö. N.d. STEA-avustukset. Sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivut. Viitattu 7.2.2023 <https://stm.fi/rahoitus-ja-avustukset/stea-avustukset>

Sovatek-säätiö. n.d. Toiminta-ajatus. Sovatek-säätiön verkkosivut. Viitattu 18.2.2023 <http://www.sovatek.fi/toiminta-ajatus.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen lautakunta (TENK) 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) Tutkimuseettisen lautakunnan verkkojulkaisu. Viitattu 22.11.2022 <https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytäntö-htk>

United Nations Volunteers (UNV) programme 2021. 2022 State of the World's Volunteerism Report. Building equal and inclusive societies. Bonn. Viitattu 10.2.2023 https://swvr2022.unv.org/wp-content/uploads/2022/04/UNV_SWVR_2022.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Ehkäisevä päihdetyö. Viitattu 10.2.2023. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyö>.

Valtioneuvosto. 2020. Raportti: Hyvinvointialueiden tehtäviä ehdotetaan laajennettavaksi. Valtioneuvoston verkkosivut. Viitattu 11.11.2022 <https://valtioneuvosto.fi/-/10623/raportti-hyvinvointialueiden-tehtavia-ehdotetaan-laajennettavaksi>.

Yeung A. 2020. Tärkein motiivi on auttamisen halu. Kansalaisyhteiskunta.fi verkkolehden artikkeli. Viitattu 25.2.2023. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/tarkein-motiivi-on-auttamisen-halu/>

Youth Against Drugs YAD, n.d. Päätyneet hankkeet. Youth Against Drugs ry:n verkkosivut. Viitattu 2.12.2022 <https://yad.fi/yad-ry/projektit/paattyneet-hankkeet-2/>

Youth Against Drugs YAD, n.d. Vapaaehtoiseksi? Youth Against Drugs ry:n verkkosivut. Viitattu 2.12.2022 <https://yad.fi/osallistu/vapaaehtoiseksi/>

EHYT ry. nd. Tietoa yhdistyksestä. EHYT ry:n verkkosivut. Viitattu 29.1.2023 <https://ehyt.fi/ehyt-ry/tietoa-yhdistyksesta/>

Patentti- ja rekisterihallitus 2023. Rekisteröidyt uudet yhdistykset ja uskonnolliset yhdyskunnat. Viitattu 30.1.2023. prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/tilastoarekisteroidyistauusistayhdistyksistajauskonnollisistayhdyskunnista.html

Liitteet

Liite 1. Aineistonkeruuseen liittyvä saatekirje ja suostumuslomake

Heippa!

Tässä Anna Laesterä, vapaaehtoinen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelija. Olen teke-
mässä sosionomin tutkintoani varten opinnäytetyötä YAD ry:n vapaaehtoisiin liittyen. Tutkimuk-
sessa haluan ottaa selville, mikä merkitys vapaaehtoistyössä toimimisella on YAD:in vapaaehtoi-
sien ja YAD ry:n työntekijöiden mielestä, ja miksi muista vastaavia palveluja tuottavista järjestöistä
olet valinnut ryhtyä YAD:ille vapaaehtoiseksi.

Osallistuminen tutkimukseen on täysin vapaaehtoista ja saat milloin tahansa perua osallistumisesi.
Haastattelu tapahtuu sähköpostitse ja haastattelun kysymyksiin saat vastata juuri niin pitkästi tai
lyhyesti kuin itsestäsi tuntuu parhaimmalta. Kysymyksissä keskitytään kokemuksiisi vapaaehtois-
työstä ja toiminnasta YAD:n jäsenenä. Sähköpostiyhteys minun ja osallistujien välillä tulee olemaan
luottamuksellista ja vain minä tulen tietämään kuka tutkimukseen on osallistunut. Kenenkään hen-
kilötietoja, kuten nimeä, ikää tai asuinpaikkakuntaa, ei käsitellä valmiissa tutkimuksessa.

Haastatteluun osallistuakseen vastaajan on oltava 18–29-vuotias Youth Against Drugs ry:n vapaa-
ehtoinen tai Youth Against Drugs ry:ssä vapaaehtoisten parissa työskentelevä henkilö. Opinnäyte-
työtä varten minun tavoitteeni on saada vähintään 10 vastaajaa.

Jos tunnet tahtovasi ilmoittautua osalliseksi tutkimukseen, tai sinulla herää kysymyksiä tutkimuk-
seen liittyen, ota rohkeasti yhteyttä oppilaitoksen sähköpostiini tai laita suoraan tekstiviestiä:

n4539@student.jamk.fi

Ihanaa ja toiminnantäyteistä alkavaa vuotta kaikille!

Anna Laesterä

*:llä merkityt kohdat ovat pakollisia

1. Olen lukenut saatekirjeen ja suostun osallistumaan tutkimukseen*

___ Osallistun tutkimukseen

___ En osallistu tutkimukseen

2. Oletko YAD ry:n vapaaehtoinen vai työntekijä? *

YAD ry:n vapaaehtoinen

YAD ry:n työntekijä

Tämä tieto tarvitaan, että sinulle lähetetään oikeat haastattelukysymykset.

3. Sähköposti, johon haastattelukysymykset lähetetään:

Haastattelukysymykset lähetetään sähköpostiisi, minkä jälkeen sinulla on viikko aikaa vastata haastatteluun.

Liite 2. Haastattelukysymykset työntekijöille

Mitä vapaaehtoistoiminta mielestäsi on?

Oletko toiminut joskus itse vapaaehtoisena YAD ry:ssä tai jossain muussa järjestössä? Jos olet, minkälaisena olet kokenut vapaaehtoisena toimimisen?

Miten omassa työssäsi kohtaat YAD ry:n vapaaehtoisia?

Mitä koet YAD ry:n vapaaehtoisten saavan järjestön toiminnasta?

Miten oma työsi vaikuttaa vapaaehtoisten kokemukseen YAD ry:n vapaaehtoistoiminnasta?

Millä erilaisilla tavoilla olet huomannut YAD ry:n kiinnittävän huomiota vapaaehtoisten kokemukseen toimintaan osallistumisesta?

Mikä erottaa YAD ry:n mielestäsi muista ehkäisevän päihdetyön vapaaehtoisjärjestöistä?

Liite 3. Haastattelukysymykset vapaaehtoisille

Milloin olet aloittanut vapaaehtoisena?

Oletko toiminut/toimitko parhaillaan vapaaehtoisena muilla tavoin tai muissa järjestöissä?

Miksi haluat toimia vapaaehtoisena?

Mitä koet vapaaehtoistoiminnan olevan?

Muistele ensimmäistä kertaa, kun kuulit YAD ry:stä. Mikä sai sinut tutustumaan tai osallistumaan järjestön vapaaehtoistoimintaan?

Mikä erottaa YAD ry:n mielestäsi muista ehkäisevän päihdetyön vapaaehtoisjärjestöistä?

Millä eri tavoilla koet, että vapaaehtoisten kokemuksia huomioidaan YAD ry:n toiminnassa?

Pohdi viimeisimpiä YAD ry:n järjestämiä tapahtumia tai aktiviteetteja, joihin olet osallistunut. Oletko kokenut niissä ollessasi oman toimintasi tai osallistumisesi merkityksellisenä?